

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

V. ARG.

STOCKHOLM, 15 JANUARI 1916.

N:r 2.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3—1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1916 Kr. 1:35.

Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 2 kr. i postanvisning till tidningens expedition.

RÖSTRÄTTSBYRAN

Lästmakaregatan 6 I, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 8600.

öppen vardagar kl. 1/2 1—1/2 5 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen tillsvidare kl. 2—4 e. m.

Ett ännu uppfyllt kungalöfte.

Den hemställdan till regeringen, som genom en deputation från det nyss avslutade centralstyrelsemötet överlämnades till statsminister Hammarskjöld, stöder sig förnämligast på ett ännu uppfyllt kungalöfte. Under avvaktan på rätta tidpunkten för en förnyad framställning till regeringen ha kvinnorna nu i två år väntat på uppfyllelse av konungens löfte i 1914 års trontal. Den första riksdagen i innevarande period fick gå förbi, utan att kvinnorna begärde sin rösträttsfrågas återupptagande till statsmakternas prövning.

Vi stå nu inför den andra riksdagen, den under vilken grundlagsfrågor brukas upptagas till behandling, och det är icke mycken tid att förlora, om vi icke vilja se även denna period förgå utan att ha fört oss närmare vårt mål. En av intet partiprogram bunden regering borde kunnat anses oförhindrad att framlägga förslag i en fråga, om vilken meningarna inom regeringen visserligen må vara delade, men som finner sitt förnämsta stöd just hos den departementschef, inom vars område frågans behandling faller.

Genom att infria kungalöftet från 1914 hade den Hammarskjöldska regeringen byggt den brygga mellan partierna, över vilken de svenska kvinnornas rösträttsfråga nu kunnat gå fram till seger. Den hade haft i sin hand att utföra vad de enskilda partierna f. n. icke mäkta, den hade haft i sin hand att i en stor fråga samla hela nationen, och den har försummat tillfället.

De enda kvinnor, vilkas deltagande i och inflytande på det politiska livet blir av någon betydelse, äro de, som veta vad de vilja. Det är de, som kämpat, försakat och lidit för rösträtten. De veta också att använda den och hur de skola använda den. Livet har visat dem våra gemensamma behov, deras egna och deras, vilkas välfärd ligger dem om hjärtat. De ha tänkt, och de ha bildat sig ett mer eller mindre klart omdöme om vad som bör göras och vilka reformer som krävas. Det är till dessa kvinnor vi måste sätta vår tillit.

Johanne Blauenfeldt

förutvarande ordförande för Kristelig Kvindevalgrets Forening i Danmark.

Centralstyrelsemötets hänvändelse till regeringen.

I trontalet den 16 januari 1914 förklarade konungen att han var "övertygad om att rättvisans och statsnytans förenade synpunkter kräva utsträckning av den politiska medborgarrätten även till landets kvinnor" och meddelande, att han vid årets riksdag komme att framlägga förslag till ändring i riksdagsordningen i sådant syfte. Propositionen hann emellertid icke framläggas före riksdagens upplösning, och den nya regeringen, som bildats för lösningen av en speciell fråga, ville icke taga initiativ till eller stödja förslag om rösträtt för kvinnor vid årets andra riksdag.

På grund av världshändelserna blev regeringen emellertid tvungen att stanna kvar även sedan dess egentliga värv var fyllt, och i överensstämmelse med en allmän önskan inom svenska folket kommer samma regering sannolikt att leda landets öden så länge det europeiska kriget varar. Men detta krig, som man hoppats skulle bli av kort varaktighet, synes komma att räckta ännu en lång tid framåt. Under tiden måste de neutrala staterna fortsätta att föra sitt normala liv. Ja, man kan säga att självbevarelsedriften bör förmå särskilt de mindre staterna att se till att nationens liv blir så sunt som möjligt och att sådana reformer genomföras, som bidraga till att nationen känner sig som en enhet och som låter var och en av dess invånare vara övertygad om att hans eller hennes rätt kommer att tillvaratagas.

Det är tydligen känslan av detta, som förmått Danmark att, medan kriget rasar vid landets gränser, utvidga rösträtten till att omfatta alla myndiga danska män och kvinnor. Island har genomfört samma reform. I Holland har regeringen framlagt förslag om undanröjande av de hinder grundlagen hittills lagt i vägen för genomförandet av politisk rösträtt för kvinnor.

Sverige är numera det enda landet i Norden där kvinnor sakna politisk medborgarrätt. Men även vårt land behöver den konsolidering varom nyss talats; även Sveriges kvinnor behöva tillvarataga sina intressen genom att inom riksdagen få frambära och för-

svara sina önskemål, även hos oss kan landet gagnas genom att de insatser kvinnor kunna göra i det offentliga livet tillvaratagas.

Centralstyrelsen för Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, samlad till möte i Stockholm den 8 januari 1916, anhåller vördsamt att k. m:ts regering i enlighet med trontalets löfte 1914 ville framlägga en k. proposition om politisk rösträtt och valbarhet för Sveriges kvinnor vid 1916 års riksdag.

I sitt svar till deputationen började

statsministern med att förklara, att framställningen naturligtvis skulle tas upp till vederbörligt och noggrant övervägande. Dock ansåg han ärligheten fordra, att han meddelade, att regeringen icke hade för avsikt att vid denna riksdag framlägga proposition i ämnet, och att härutinnan nog icke någon ändring vore att förvänta. Statsministern beklagade, att han icke hade ett för deputationen mera tillfredsställande svar att ge.

Barnlagarna.

Det med så stort intresse mottagna förslaget till ny barnavårdslagstiftning i överensstämmelse med en mera modern rättsuppfattning har nu av lagberedningen den 31 december inlämnats till regeringen i ett betänkande på cirka 300 sidor. Beredningen och fattigvårdskommittén erhöilo uppdraget år 1911 i samband med uppgiften att föreslå mera effektiva åtgärder mot försumliga försörjare. Beträffande den senare punkten har ju förslag redan avgivits i samband med fattigvårdslagen. Den nya barnavårdslagen reglerar huvudsakligen utom äktenskapet födda barns civilrättsliga ställning. Därjämte tillkomma bestämmelser om utmätning av underhållsbidrag, om förbud för vissa underhållsskyldiga att lämna landet samt en ändring av kap. 14 i strafflagen. Betänkandet kommer i ett följande nummer av Rösträtt för Kvinnor att bli föremål för en närmare granskning.

Hur känns det att rösta?

Hur kan det kännas första gången en kvinna får utöva sin politiska rösträtt, första gången hon får fullgöra sin efterlängtnade plikt mot det egna landet, första gången hon kan bli betraktad som en medborgare med både skyldigheter och — rättigheter?

Detta är kanske en av de många, många funderingar, som ibland föresväva oss, som ännu nödgas vända oss till andra för att få ett svar på denna undran. I detta syfte vände jag mig till en ung amerikanska på besök här i staden från staten Washington, där ju kvinnorna haft rösträtt i sex år. Hon berättade just om det sista presidentvalet, hennes första, och då jag frågade hur hon kände sig, då hon röstade på dem, som skulle leda Förenta staternas öden i 4 år, svarade hon genast och med övertygelse: "as a human being" — som en människa.

Hon sade det så naturligt och enkelt, men de få orden gävo så mycket att tänka på. — "Som en människa!" Inte som en övermodig, inte som en ödmjukt tacksam, inte enbart som kvinna, inte som en man, fastän hon fått del av hans privilegierade rättigheter inom samhället, utan som det, som både mannen och kvinnan äro — som en människa.

Att kvinnans politiska rösträtt blivit tidigare införd i Amerikas västra stater än i dess östra, ansåg hon till stor del bero på att västerns män stodo högre än österns, att i de västra staterna män och kvinnor gått fram tillsammans, strävat som pionjärer sida vid sida och delat med- och motgångar. Det var endast en gård av rättvisa, då rösträtten även tilldelades kvinnorna. I de östra staterna äro ju sprit- och numera ammunitionsintressena oerhörd starka och mäktiga, och ett av resultatet av deras makt se vi ju också däri, att det går så långsamt att få kvinnans politiska rösträtt införd där. Kvinnorna vilja bland annat nykterhet och fred, därför vilja de, som makten hava i dessa stater, utestänga dem från medbestämmanderätt. De se ju ett "avskräckande" exempel i hur spritkonsumtionen avtagit i de stater, där kvinnorna ha rösträtt — att dessa makter motarbeta fredsagitationen för att ostörda få fortsätta med sin vinstgivande ammunitionstillverkning — det är ett allt för väl känt faktum.

I sammanhang med min första fråga berättade den unga flickan från Washington ett och annat om de lagar, som blivit införda där på de relativt få år, som kvinnorna fått rösta. Bland annat hade en lag antagits, en s. k. Mothers' Pension Law, som tillförsäkrade en änka eller övergiven kvinna med minderåriga barn en viss summa för vart barn, så pass rikligt tilltagen, att hon slapp söka sig förvärvsarbete utom hemmet. I stället söride nu staten för att modern kunde få ägna sina krafter åt hemmet, barnen och deras uppfost-
ran.

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textside pr mm.-höjd, spalthöjd 65 mm. Marginalannonser samt annons å bestämmd plats 20 öre pr mm. Årsannonser 20 % rabatt, halvårs 10 % rabatt, kvartals 5 % rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakaregatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. Norr 600, Allm. tel. 147 29, mellan 9 f. m. och 7 e. m.

Emilia Broomé,

Stockholms F. K. P. R:s första ordförande, fyllde den 13 januari 50 år och blev med anledning av dagens betydelse föremål för en lika varm som omfattande hyllning av vänner och arbetskamrater inom skilda områden. Jämte fröken Anna Whitlock är nog fru Broomé den, som den största äran tillkommer för den utmärkte organisation, som alltifrån dess början utmarker den svenska rösträttsföreningen, och som tillvunnit den erkännande även från andra länder. Men fru Broomés storartade organisations- och arbetsformåga har tagits i anspråk förnamligast på andra håll och i en alldeles ovanligt hög grad. Vi behöva endast nämna den betydande insats hon gjort i utvecklingen av det sociala arbetet här i landet i egenkap av medlem av styrelsen i C. S. A. och såsom dess byråföreståndarinna, en post som hon under en följd av år beklätt, och som hon frånträtt endast för att såsom Sveriges första kvinnliga medlem inträda i lagberedningen. Sedan 1911 är fru Broomé medlem av Stockholms stadsfullmäktige, ett uppdrag, som medfört medlemskap i folkskoleöverstyrelsen och i styrelsen för stadens yrkesskolor för klädsovmnad, där fru Broomé bekläder ordforandeposten. Även i arbetslöshetskommissionen är fru Broomé medlem. Inom det politiska livet bekläder fru Broomé hoga förtroendeposter inom det parti — det frisinnade — till vilket hon hör, och det organiserade fredsarbetet i Sverige har i fru Broomé funnit en av sina bästa krafter.

"Den tanken att fru Emilia Broomé saknar politisk rösträtt har skaffat kvinnokravet mer än en manlig röst", skriver Dagens Nyheter och vi instämma till fullo i fortsättningen: "Om det varma hjärtelaget och medkänslan med de svaga och hjälpbehövande, som genomgår alla hennes strävanden, skall betraktas som ett specifikt feminint drag, då finns det ett svårt naturfel hos den maskulina värld som saknar det."

Ny landvinning.

Under centralstyrelsemötet beslöt de delegerade från de olika rösträttsföreningarna i Västmanland att konstituera *Västmanlands länsförbund*, och det är att hoppas att denna sammanslutning skall tillföra länets F. K. P. R. ökad kraft och blomstring.

Kvinnor i Stockholms folkskole-direktion.

Vid Stockholms folkskolelednings första sammanträde under 1916 ha följande kvinnor invalts i dess nämnder:

i undervisningsnämnden d:r Karolina Widerström;

i yrkesskolenämnden fru Emilia Broomé; i barnavårdsnämnden fröken Stina Quint.

8 timmars arbetsdag även för kvinnor — för män var en dylik lag långt förut antagen — hade nu genomförts till allmän belåtenhet, och en minimilön av 7 dollars pr vecka var stadgad för kvinnoarbete.

Inga privata arbetsförmedlingar få finnas i Washington, endast de av staten upprättade och de äro, liksom här, avgiftsfria.

Vårt samtal blev avbrutet, annars hade jag fått höra mer av hennes personliga erfarenheter, men det jag redan hört, lät mig förstå, att med de fyra enkla orden hade hon givit den bästa definition på vad en tänkande kvinna känner, då hon får vara med om att stifta goda och välsignelsebringande lagar — "as a human being".

Ellen Palmstierna.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Krigets inflytande på lösningen av kvinnornas rösträttsfråga.

II.

Vi införa i dag ytterligare ett par av de inkomna svaren på R. f. K:s rundfråga, som lyder:

1. Anser Ni att världskriget kommer att påverka uppfattningen om kvinnans ställning som samhällsmedlem?

2. Anser Ni att världskriget kommer att befördra eller fördröja lösningen av kvinnornas rösträttsfråga?

Mia Leche:

Som svar på den första av de frågor redaktionen tillställt mig, vill jag i korthet uttala min förvissning därom, att kriget redan i allra högsta grad har påverkat uppfattningen om kvinnans ställning som samhällsmedlem. Hur skulle det väl vara möjligt annat i en tid när, åtminstone i de krigförande länderna, kvinnorna fått tillfälle att bekläda manliga poster alltifrån diplomatens till omnibuskonduktörens?

Kvinnans likställighet med mannen i studiehänseende har under de sista årtiondena knappast varit så omstridd som hennes lämplighet för mekaniska yrken och hantverk. Nu framgår det emellertid, exempelvis i England, genom uttalanden av männens och kvinnornas gemensamma arbetsgivare att kvinnorna i vissa yrken äro skickligare, snabbare och mera praktiska än männen.

Något som också varit ägnat att i nyssnämnda land påverka uppfattningen är den företeelsen, att suffragetterna helt och hållet inställt den aggressiva aktionen, som enligt deras lära skulle vara mest ägnad att lösa rösträttsfrågan. I stället ha de nu lojalt underordnat sig de rådande förhållandena och uppgå helt i vårdandet av sjuka och nödställda — sålunda är det mest mönstergilla soldatsjukhus som finns i London upprättat och skött av suffragetter.

För att kategoriskt kunna besvara den andra frågan i eder enquête med ja eller nej, måste man kunna intränga i den manliga psykens hemligaste irrgångar — och vem kan väl det?

Jag för min del kan bara säga, att jag finner det orimligt och otänkbart att männen, sedan de i en brydsam belägenhet så kraftigt utnyttjat kvinnan som medborgare, fortfarande skulle envisas med att förvägra henne hennes mest solklara medborgarrätt.

Och även om jag inte litar lika fast på männens ridderlighet efter kriget som jag t. ex. litar på suffragetternas medan kriget varar, så tror jag dock, att männen denna gång skola bli tvungna att sträcka vapnen i en allt för ojämn strid — om inte annat så av rena bekvämlighetsskäl. Vilken ny, invecklad, dialektisk konstruktionsapparat måste inte sättas i gång för att efter detta bevisa olämpligheten av att kvinnan får rösträtt?! Man ämnar väl inte tilläventyrs återkomma med det gamla kära argumentet att kvinnan skall "skonas"?

Och vilka nya skäl mot skola väl kunna uppställas gent emot den överväldigande här av skäl för, som kriget givit kvinnorna i händerna?

Ingen känner ännu de segrar och nederlag, som skola föregå ett blivande fredsslut. Men ett nederlag torde man redan nu ha klart för sig, och det är

den manliga självstyrelsens. Den klokskap som hitintills styrt världen och som kulminerade i augusti 1914 har för alltid slagit vantarna i bordet. Sämre än det gått tills nu kan det ej gå, när kvinnorna få sin del med av ansvaret — och jag tror att kriget skall tvinga alla världens män att inse att det måste bli bättre.

Det skäl, som enligt min tro skall komma att tala kraftigast för rösträtten, är den kvinnliga fredsviljan — denna fredsvilja, som alltid funnits, men som nu under kriget verkligen blivit en politisk faktor att räkna med.

När Europa äntligen får vila ut efter blodförlusten, skall där säkert bara finnas en kvidande längtan: den att slippa se nya krigsmoln stiga upp på horisonten. Och vilken bättre gisslan, vilka bättre fredsgaranter kunde väl de respektive staterna skaffa sig än just kvinnorna? De ha ju, bildligt talat, räckt varandra händerna över minfyllda hav och ödelagda länder — de internationella livstrådar, som sålunda kunnat knytas samman mitt under brinnande krig, skola helt visst aldrig slitas.

Den kvinnliga fredsörelse, som nu dag för dag växer sig starkare, skall en gång komma även den manliga krigströtheten till godo — och kvinnorna skola, det är min tro, få sin rösträtt av det enkla skälet, att det blir nyttigt och nödvändigt för männen att de få den.

Härmed vill jag inte ha sagt, att jag ännu anser kvinnosläktet i sin helhet värdigt någon ärepost som den blivande världsfredens garant. Målet är ej vunnit, förrän full sammanhållning blivit ernådd.

Vad kvinnorna allt framgent kunna göra i tal, skrift och handling för att utvidga och stärka fredsörelsen, kan variera i oändliga nyanser, måhända kan det ske i form av en energisk agitation, måhända också i form av en blygsam sympatyttring för en båt med långväga fredsidealister, som hamnat vid en nordisk kust, välkomnad av hänskratt från denna världens vise.

Men vad kvinnorna absolut inte ha rätt att göra, det är att sitta stilla i sina soffhörn och platoniskt förklara, att de vilja ha fred.

Och vad som också på kvinnohåll helt borde bannlysas, är detta eviga partitagande för krigförande makter genom vilket man, sig själv ovetande, ger en sorts sanktion åt kriget såsom institution. Det är oförklarbart och irrationellt därför, att det ej förmår lägga en fjäder i vågskålen till förmån för den part man önskar krigslycka, och det är oideellt och okvinnligt därför, att det framförallt är kvinnornas uppgift att mildra rashatet och att frigöra mänskligheten från den nationalism, som i sina yttersta konsekvenser leder till den allmänna massaker vi nu få bevittna.

Dessa sista reflexioner ligga utanför ramen för redaktionens frågor, men kunna måhända motiveras genom min fasta övertygelse, att kriget gjort rösträttsfrågan och fredsörelsen till synonyma begrepp — att det är fredsviljans intima förbund med en klok framtidspolitik, som sent omsider skall ge kvinnorna deras medborgarrätt.

Erik Hedén:

Det vore säkert oklokt av kvinnorna att bygga för mycket på de ljusa förhoppningar, som nu flerstädes framträda, att uppfattningen om kvinnans ställning skulle ändras eller hennes rösträttsfråga främjas genom världskriget. Vad hon kan presentera, när stunden kommer för gengäldandet av hennes insatser under kriget, är ju endast moraliska krav — och vad sådana äro värda veta nog kvinnorörelsens förkämpar redan; i varje fall veta arbetarrörelsens kämpar det.

Helt säkert kommer tiden närmast efter kriget att präglas av en allmän reaktion. Den oerhörda blodavtappningen kommer att minska mänsklighetens kraft till framåtskridande, och folkets flertal i alla länder får arbeta så hårt för att ej svälta ihjäl, att det knappt får någon tid övrig till arbete att förbättra sin ställning. Av denna allmänna reaktion, som nog lär infinna sig, vilken part som än segrar, får säkerligen även kvinnorörelsen lida.

Därmed är dock ingalunda sagt, att det vore likgiltigt för kvinnorna, vilken part som segrar. Kriget har kommit att främst galla, om tysk eller engelsk ande skall bli den starkaste i världen. Nu är England jämte För-enta staterna kvinnorörelsens hemland. Inga stormakter stod före kriget kvinnans rösträttsfråga så nära sin lösning som där, och den allmänna reaktionen kan ej där fördröja den så länge som annorstädes. Tyskland däremot är framför andra landet med "kraftutstrålningar från den manliga polen", med en "maskulin" maktfilosofi, som ser styrkans främsta tecken i brutalitet mot de svaga.

Man må häremot ej återropa Englands behandling av suffragetterna. Det egendomliga med denna behandling är ej att den var så sträng utan att den, i jämförelse med andra länder, var så pass efterläten. I intet annat land hade suffragetterna fått så fria händer som där. Hade ens den minsta antydning till en dylik rörelse försports i Tyskland, så hade den kvävts i brodden med en effektivitet och en fart, som ej ens gett de krigande kvinnorna tid att blinka.

Icke annat jag kan förstå, tager därför den kvinna, som håller med Tyskland mot England, parti mot sin egen sak.

Strängnäs stadsfullmäktige

har för fyra år återvalt fru A. Widebeck i stadens pensionsnämnd. Valet skedde med acklamation. Fru Widebeck är även medlem av stadens dyrtidskommitté.

Kvinnlig kommunalordförande.

Fröken Elisabeth Tamm på Fogelsta har blivit vald till vice kommunalordförande i Julita socken, och det torde vara första gången en kvinna innehar sådant förtroendeuppdrag.

Erkänt kvinnoarbete.

Vid den fest, som på fru Emilia Broomés 50-årsdag gavs för henne, överlämnades genom generaldirektören i Socialstyrelsen d:r Henning Elmquist till jubilarer medaljen Illis quorum.

— Sekreteraren och kassaförvaltaren hos förvaltningsstyrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiefonder och i förbundets stipendienämnd Mathilda Silow, har erhållit medaljen Illis quorum.

— Medaljen Litteris et Artibus har tilldelats fröken Carin Wästberg för hennes stora förtjänster på textilkonstens område, bland vilka främst är att nämna den textila utsmyckningen av Stockholms nya rådhus samt den konstnärliga utformning hon gav åt Årsta på Baltiska utställningen.

Låt kemiskt tvätt
fa och pråsa Ed
ra kostymer hos
ou och Ni blir
belåten.

Örgryte Kemiska
Tvätt- och Färgeri Aktiebolag Göteborg

L. K. P. R:s 13:de centralstyrelsemöte.

Första dagens förhandlingar.

L. K. P. R:s 13:de centralstyrelsemöte ägde rum i Stockholm lördagen den 8 och måndagen den 10 januari. Liksom de båda föregående åren hölls förhandlingarna i Whitlockska samskolans lokal. Den vackra samlingsalen, där mötesdeltagarna nu känna sig som hemmastadda, var dagen till ära dekorerad med rösträttsstandaret — lånat från Jönköping — i fonden och blommor och talkvistar kring talarstolen.

Mötet öppnades av vice ordföranden, d:r Karolina Widerström, som i sitt hälsningstal erinrade om förra centralstyrelsemötets beslut att under den första riksdagen i perioden icke förnya framförandet av kvinnornas rösträttskrav, men att, om en ändring i situationen inträdde, centralstyrelsen vore beredd att upptaga frågan till förnyad prövning. Då det emellertid inte bara är en eller ett par frågor, som sysselsätta riksdagen, utan den måste utföra sitt reguljära arbete, kunde man vänta, att den även borde ta kvinnornas rösträttsfråga under behandling, i synnerhet som vi nu ha det faktum att påpeka, att Danmarks kvinnor fått sin rösträttsfråga löst. Talarinnan relaterade därefter de händelser, som under årets lopp varit av såväl glädjande som sorelig beskaffenhet. Bland de förra räknade hon segern i Danmark och det sällsynt lyckade sommarmötet i Huskvarna, till de senare förra statsminister Carl Staaffs och fru Martina Bereman-Österbergs död, vilka båda personer av rösträttsrörelsens vänner alltid skola bevaras i tacksam hälsning. D:r Widerström avslutade sitt anförande med att erinra om krigets verkningar, som gjort sig kännbara även i vårt land och uttryckte den tanken, att om den europeiska kulturen skall kunna återupprättas, måste män och kvinnor gemensamt arbeta på ändrade förhållanden.

Val.

Efter förrättat namnupprop, som gav vid handen att centralstyrelsemötets medlemmar samlats till ungefär ett hundratal, valdes till sekreterare för mötet fru Ester Brisman, friherrinnan Ellen Palmstierna, fröknarna Signe Jacobsson, Elin Odencrants, Karin Blomdahl och Gertie Söderberg. Till presskommitté utsågs fruarna Ellen Hagen, Gulli Petrini och Jenny Velander med fruarna Elin Wägner och Hilda Sachs som referenter.

Till Landsföreningens verkställande utskott, som förr utsetts av Stockholmsföreningen, men nu enligt stadgeändring av centralstyrelsemötet, valdes fröken Signe Bergman, d:r Karolina Widerström, fru Ezaline Boheman och friherrinnan Ebba Palmstierna samt till suppleanter fru Ester Brisman och d:r Gulli Petrini.

Till L. K. P. R:s ordförande valdes med acklamation fröken Signe Bergman.

Till representanter i C. S. A. återvaldes fröknarna Anna Whitlock och Signe Bergman samt fruarna Kristina Borg, Leonore Odencrants och Mary von Sydow.

I en för mötet tillsatt resolutionskommitté invaldes fröknarna Anna Grönfeldt, Sigrid Kruse och Elin Wahlquist.

Meddelanden från sekreteraren.

Innan fru Boheman lämnade redogörelse för föreningsarbetet under året meddelade hon centralstyrelsemötet att hon, på grund av hopat arbete inom Turistföreningen, sett sig nödgad att avsäga sig sekreterarskapet. D:r Widerström frambar V. U:s varma tack för hennes verksamhet under de gångna sju åren och fru Frigga Carlberg tolkade ladsortens tacksamhet och saknad. Sedan även fru Bolin yttrat några ord av tacksamhet, lämnades en

från fröken Hildur Öjer inkommen redogörelse för Kvinnornas kalender. Resultatet var inte så gynnsamt, som man haft skäl att vänta. Visserligen hade debet och kredit gått ihop, så att all förlust var utesluten, men i den restupplaga av 1,500 exemplar, som återstår, ligger just överskottet, den förtjänst, som skulle kommit resetalarefonden till godo. Mötet uttalade allmänt sin stora belåtenhet med den vackra publikationen och sin tacksamhet mot fröken Öjer för det utmärkta sätt på vilket hon fullgjort sitt uppdrag, och i anslutning härtill beslöts att avsända ett telegram till Göteborgsföreningens nitiska sekreterare. Allmänt uttalades också den förhoppningen, att mötesdeltagarna, var på sin ort, skulle söka arbeta på att få den resterande upplagan av kalendern såld.

Härefter lämnades en del uppgifter om föreningsarnas arbete under det gångna året. Föreningsantalet utgjordes den 31 december 1915 av 215, däribland 21 filialer mot 209 från föregående år, därav 22 filialer. Under 1915 ha bildats 13 nya föreningar och huvudsakliga hedern av dessa tillkommer de båda kursledarna i Bergman-Österbergska kurserna, fröken Walborg Bergström och fröken Emma Aulin. Förlagsverksamheten har att uppvisa större siffror än föregående år; 44,040 exemplar tryckalster ha utgivits för en kostnad av 2,132 kr. och 75 öre. 7 cirklar och 1 protokollsutdrag ha under året utsänts till centralstyrelsens medlemmar.

Framställning till statsministern om kungl. proposition till årets riksdag.

Efter förslag av V. U. diskuterades därefter frågan om uppvaktning hos statsministern med överlämnande av en skrivelse, vari anhålles om kungl. proposition till årets riksdag om rösträtt och valbarhet för landets kvinnor. I den diskussion som följde framhölls, att kvinnorna ha ett oöpplyst kungälofte att hålla sig till. Förslaget vann anklag och centralstyrelsemötet be-

slöt att genom en deputation överlämna en dylik skrivelse till statsministern. Att deltaga i samma deputation utsågs fröken Anna Whitlock, fru Ann Margret Holmgren, fru Frigga Carlberg, docenten Hilma Borelius och fröken Gerda Planting-Gyllenbåga.

De Bergman-Österbergska samhällskurserna.

Eftermiddagens förhandlingar, som leddes av ordföranden, fröken Signe Bergman, började med en redogörelse av friherrinnan Ebba Palmstierna för de Bergman-Österbergska samhällskurserna. *Arskursens* ledare har varit fröken Walborg Bergström, som hållit kurser i Södermanlands, Jämtlands, Västmanlands och Norrbottens län och haft ett sammanlagt åhörarantal av 12,648 personer. *Månadskurser* ha hållits med fröken Emma Aulin som ledare i Östergötlands och Kristianstads län på 29 platser och med 7,665 åhörare. *Fristående* kurser ha ävenledes anordnats i Eslöv och Växjö med 425 åhörare på den förra och 1,460 på den senare platsen. Sammanlagda åhörarantalet under året utgöres av 21,823 personer med 250 föreläsningar på 110 platser. Det är sålunda ett mycket omfattande upplysningsarbete som utförts. Sedan friherrinnan Palmstierna lämnat en del praktiska råd och anvisningar för kursernas ordnande, frambar hon ett varmt tack till fröknarna Bergström och Aulin för deras nitiska arbete. Till kommitterade för kurserna för år 1916 valdes för Götaland fru Anna Wicksell, fröken Gerda Planting-Gyllenbåga, fru Frigga Carlberg och som suppleant fru Maia Strandberg. För Svealand fruarna Gerda Hellberg, Ellen Hagen, Gulli Petrini och som suppleant fru Ella Billing. För Norrland fröknarna Anna Grönfeldt, Märta Buch och fru Gerda Modén och som suppleant fröken Hilma Blomstrand.

Samarbetet mellan nordens kvinnor.

Till landsföreningen hade från Dansk Kvindesamfund ingått en inbjudan att

Ur bokmarknaden.

MINNEN av och om EMIL KEY, utgivna och utfyllda av Ellen Key. Del I. Albert Bonniers förlag. 404 sidor. Pris häft. kr. 7.50, inb. 9.—.

För alla som vetat, att Ellen Keys far, när hans dagar började stupa mot mörkret, från egna trötta axlar till sin äldsta dotters överflyttade varvet att sammanfatta, fullständiga och offentliga hans levnadsminnen, känns det som ett stort lugn att äntligen hålla i handen den förra delen av detta verk och i dess efterskrift läsa löftet om arbetets fullbordande inom året 1916.

Ty visserligen älska vi alla, på långt och på nära håll, Ellen Keys hem Strand — där det ligger, för den vägfärdande dolt, som ett smycke infattat i grönskan på det minnesrika Ombergs slutning; men alla ha vi nog också varit rädda för vad Strand kunde komma att taga ifrån oss. Vem visste väl, vad som kunde bli övrigt för skapande av böcker, när Ellen Keys länge uppämda lidelse för skapandet av ett hem äntligen i hennes egen levnadsafton fick taga sitt fria lopp? Och den boken, vars förra del vi nu fått till julklapp, den ville vi särskilt ogärna gå miste om, den skulle ju giva oss nycklar till en personlighet, som blivit oss kär just genom den obrottsligt helgjutna sammansmältningen av det enskilda och det offentliga, av människan och diktaren.

Men det gick oss väntande väl. Strand blev färdigt. Den fläck av Sveriges jord, "där livets hav henne skänkt en strand", omskapade Ellen Key genom några års intensivt arbete av hela sin varelse, kropp och själ, så att den nu ger intryck av att åtminstone

under några generationer ha varit i kultur- och naturälskande människors vård och ägo. Och det första större verk Ellen Key utsände från det hem, varmed livet betalats en del av sin skuld till henne, och där hon själv dagligen tacksamt lovprisat livet och naturen, blev det pietetsfullt resta minnesmonumentet över fadern.

Den nu föreliggande första delen, en vacker volym med gedigen typografisk utstyrelse och många intresserande illustrationer — bland dem flera porträtt av den enligt hans fästlös ödmöje "genomgripande sköne" Emil Key — är uppdelad i tolv kapitel, av vilka det första är ägnat åt *Härstamningen*. Man får här veta, att släkten räknar sina anor från klanen Mackay, som redan under 1300-talet bebodde Sutherland i Skottland. En av klanens medlemmar, Donald Mackay, adlades 1628, fick titeln lord Reay och i sitt vapen en omkring en dolk knuten hand jämte inskriften *Manu forti* (med stark hand). Denne lord Reay, "en ovanligt ståtlig man, utmärkt genom snabb beslutsamhet, mångsidig duglighet, stor oegennyttighet och obrottslig trohet", hade uppsatt ett regemente högländare — det Mackayska — som var berömt för sin styrka och uthållighet. Lord Reay och hans regemente gingo 1629 i Gustaf Adolfs tjänst och anlände detta år till Sverige samt förlades i Uppsala, Enköping, Örebro och Västerås. I 30-åriga kriget kämpade "de oövervinnliga skottarna" med lysande tapperhet under Gustaf Adolfs befäl.

Från officerare av detta skottska regemente härstammar den svenska släkten Key, redan från och med stamfaderns son bofast i Småland, särskilt i det vackra Tjust. Stora och små herrgårdar i Småland nämnas tätt och ofta i Emil Keys Minnen. Den gren av ät-

ten han tillhörde, Vindögrenen, har fått sitt namn av släktgodset Vindö i norra Tjust. Emil Keys farfar, Carl Fredrik Key, "uppskattade Rousseau's Emile som ett evangelium" och uppkallade sin ende son med detta namn, i fransk stavning och d:o uttal. Emile Key, löjtnant, gifte sig med sin kusin Caroline Fleetwood, härstammande från överste Georg Fleetwood, som kämpat i Gustaf Adolfs här. För deras son Emil, Ellen Keys far, "blev medvetandet, att hans fäder på mors som fars sida kämpat för friheten under Gustaf II Adolf, medbestämmande för livsriktningen".

Inte så alldeles lätt har det sig att inom en tidningsartikels tränga ram giva någon föreställning om minnesbokens rika innehåll: människor och händelser, tidsrörelser, intryck, stämningar och känslor draga här förbi i den mänskliga livsförnimmelens brokiga mångfald och blandning av smått och stort. Efter i Lund avlagd kansliexamen (*Lunda-tiden*) inskrev sig Emil Key 1841 som "ung man i verken" och anträdde 1843 — förmögen och oberoende som han var — en vidsträckt ettårig utländsk resa med långt uppehåll i Paris (*Första utomlandsresan*). Hemkommen vistades han under några år om vintrarna i Stockholm som "kongl. sekter" och fördes av sin personliga läggning och sina intressen tillsammans med en hel del personer ur den litterära och konstnärliga världen (*Stockholmsminnen*). Hans styvfader, Adam Christian Raab på Ryssbylund, känd som trogen förkämpe för representationsförslaget, vistades dessutom som riksdagsman, en del av året i Stockholm, och i dennes hem sammanträdde den unge Key även med betydande politiska män. Hans Minnen återspeglar därför mycket av den ti-

dens kulturhistoria och många kända svenska män, Blanche, Almqvist, Hierta t. ex., passera i dem revy, delvis i ny och roande belysning. Ett intresse, som Emil Key delade med sina demokratiskt tänkande vänner, var Bildningscirkulerna, ett försök att till småborgar- och hantverkarklassen närma de studerade för att sprida bildning i de djupare leden. Rörelsen, vilken dock som frukt avsatte tidskriften *Läsning för folket*, avtynade bl. a. genom allt det han som mötte den — en kapten vid Kalmar regemente brukade betecknande nog som okvädingsord under exercisen med förkärlek använda "din förbannade bildningscirkulus!"

Av de politiska strömningarna var emellertid *Skandinavismen* den som livligast upptog Emil Key och därför också fyller ett av bokens kapitel. Skandinavism hade han varit redan som ung student i Lund, och hans skandinaviska känslor förstärktes och fördjupades under en resa i Danmark 1846, från vilken härrör sig den intagande skildringen av paret Ingemann och deras hem. Skandinavismens idéer förblev Emil Key trogen sitt liv igenom. Han gjorde en stor insats i rörelsen genom att hopsamla en större penningssumma, varmed svenska frivilligas resa till Danmark bekostades. Meddelade utdrag av brev från Keys vän Robert v. Kræmer, vilken 1848 dragit ut som frivillig, vittna om de unga entusiasternas besvikenhet över att ej kunna berätta om kulor och krut.

Påfallande är vilket galleri av stilsfulla personligheter man möter i avdelningarna *Barndomsminnen*, *Mormor och Farmor* samt *Syskon*. Flera av dessa karaktärshuvuden hava gjorts till föremål för mera fristående skildringar av största intresse. Sålunda

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)

Stort lager af finare och enkla

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra träslag afven målade, till billigaste priser.
Allm. Tel. 11410 Riks Tel. 6505

Kvinnor

som äro praktiska använda

Gahns Skursåpa

till porslin, emalj, diskbänkar, kökskärl, golv och allt omålat.

Henrik Gahns Aktiebolag, Uppsala.

E. o. Hovrättsnotarien

ELISABETH NILSSONS Advokatbyrå

Södergatan 14, Malmö

Tel. 6137

Rättegångar och Juridiska uppdrag av alla slag.

rusdryckerna, och det är deras oavvisliga plikt att vaka över lagstiftningen, ty staten måste gripa in i det etiska nydaningsarbetet. Fru Arosenius framlade därefter mycket personligt färgade åsikter om hur hon tänkte sig denna framtidsstat, och där betydelsen av metod, organisation och disciplin spelade en framträdande roll, och där hon ansåg allt kunna vinnas på tvångslagstiftningens väg. Bland de ofta mycket originella reformförslagen, äro att nämna: en strängare biografcensur, straff för rusdrycksförsäljning åt ungdom, lagar för nattlivet samt möjlighet för alla barn att få sina respektive anlag utbildade. Vidare ansåg talarinnan, att staten skulle upprätta hemråd, till vilka alla föräldrar avgiftsfritt kunde vända sig med frågor rörande barnens skötsel och uppfostran. Kärnpunkten i fru Arosenius temperamentsfulla anförande var hennes varma och ärliga fordran på att ungdomen skulle fostras till verkligt fria personligheter.

Aftonens sista talare var fröken *Anna Kleman*, ordförande för Svenska sektionen av Internationella kvinnokommittén för varaktig fred. Varmt besjälad av fredsrörelsens stora tanke trodde fröken Kleman på kvinnornas politiska uppvaknande genom denna. Kvinnorna måste rädda vad som återstår av etiska och kulturella värden, de ha sina givna förpliktelser, och under rösträttens banér måste de göra den insats, som är nödvändig. Talarinnan hoppades, att den fruktansvärda världsbranden skulle väcka de kvinnor, som ännu sova, och att de, genom att sluta sig till fredsrörelsen, även skulle komma att arbeta på sin egen frigörelse. Under medborgarrättens ansvar skola kvinnorna gå fram för folkens fred och försoning. Auditoriet följde de olika föredragen med den största uppmärksamhet och gav genom livliga applåder sitt bifall tillkänna. Följande resolution antogs enhälligt av mötet:

Det arbete, som av svenska kvinnoorganisationer nedlagts för höjandet av kvinnornas sociala ställning, för förbättrandet av kvinnornas levnads- och arbetsförhållanden, för främjandet av hemmens och barnens intresse, för nykterhet och sedlighet, för befriande av rättens principer gentemot våldets, har visat, att så länge kvinnan utestänges från politisk rösträtt kunna dessa strävanden icke föras till ett tillfredsställande resultat. Kvinnor, samlade till ett offentligt möte i samband med Landsföreningens för kvinnans politiska rösträtt trettonde centralstyrelsemöte, uttala därtill sitt krav på full politisk medborgarrätt, så mycket mera som denna rätt redan tillerkänts kvinnorna i övriga nordiska länder och uppmana Sveriges kvinnor att samlas i ett kraftigt arbete för detta mål.

För dem, som önskade, var tillfälle berett att efter det offentliga mötet intaga gemensam tesusépå Hotell Continental, och detta samkväm fick en både festlig och stämmingsfull prägel. Continentals långa fil av upplysta rum fylldes snart av en talrik publik, och centralstyrelsemötets delegerade underhöllo sig livligt med varandra, dryftande möjligheterna i sina respektive bygder och riktlinjerna för arbetet. Att döma av de glada ansiktena och de livliga gesterna voro de flesta upptända av en mycket kraftig vilja att övervinna eventuella svårigheter, och en ärlig vilja kommer man alltid längst med, när det gäller arbetet i rösträttsrörelsen. Vid supén hölls tal av fröken *Emma Aulin* till fru *Ezaline Boheman*, som avgått som Landsföreningens sekreterare, och till henne överlämnades från centralstyrelsemedlemmarna en minnesgåva, bestående av två i praktband inbundna delar av Svenska landskap och herresäten, utgörande en beskrivning över de båda landskap, där fru Boheman blivit född och uppfostrad, Södermanland och Skåne. Samkvämet varade intill tolvslaget, då deltagarna skildes åt.

övar. I samhället bör den kvinnliga psyken bli avspeglad likaväl som den manliga, och rösträtten är det medel, som ger oss erkännande av vårt medborgaransvar. Härefter lämnades ordet åt fru *Signe Svensson*, medlem av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse, som belyste förhållandena från arbetarkvinnornas synpunkt. Genom brev och samtal med meningsfränder hade talarinnan sökt utronå deras tankar och åsikter om de orättvisor i samhället, som tyngst drabba kvinnorna av deras klass, och fru Svensson redogjorde även för de reformer, vilka de socialdemokratiska kvinnorna, med röstsedeln i sin hand, skulle ägna sin tid och sitt intresse. Främst bland dessa reformer hade kvinnorna satt de ensamma mödrarnas och barnens rätt, skyddslagstiftning för minderåriga, folkskolans skiljande från kyrkan och ett skolväsen, som bättre tillgodosåg yrkesutbildningen och medborgarandan, äktenskapslagstiftningen, en rättvis folkpensionering, inga manliga tillsyningsmän i fattigvården, prostitutionens avskaffande, bättre bostadsförhållanden m. m. Vad fru Svensson med skärpa vände sig mot var hemarbetet, som fordrar en noggrann reglering och tillsyn, emedan det i de fattiga hemmen leder till exploatering av barnen, vilka vid en ålder, då fabriksarbete är dem förbjudet, utföra samma arbete i hemmen. Detta hemarbete äger rum i ganska stor utsträckning, emedan det för arbetsgivaren är en stor ekonomisk vinst att inte behöva tillhandahålla stora lokaler. Talarinnan betonade till slut, att kvinnornas rösträttsfråga hängde intimt samman med hela arbetarklassens höjande till en mera människovärdig existens.

Fru *Mary Arosenius*, styrelsemedlem i Vita Bandet, såg i rösträttskvinnornas arbete för nykterhet och sedlighet grundstenen lagd till ett bättre samhälle, och hon gjorde en skarp vidräkning med den stat och de lagar, vilka, i stället för att skydda ungdomen, lägger frestelserna mitt i deras väg. Resultatet av männens ensidiga maktutövning är, att samhället lider och blöder genom sedeslöshet och alkoholism. Kvinnorna ha hittills nöjt sig med att spela rollen av röda-kors-systrar, de ha följt i krigets spår och plockat upp offren, men de måste i stället sätta in sin kraft på att förebygga skadorna. Finge kvinnorna rösträtt, skulle inte ungdomen förstöras av

Andra dagens förhandlingar

öppnades klockan halv 10 under fröken *Signe Bergmans* ordförandeakap. Meddelande gjordes att V. U. utsett sina funktionärer. Till vice ordförande hade d:r *Karolina Widerström* återvalts och till sekreterare fröken *Signe Jacobsson*, som av ordföranden hälsades välkommen till sitt nya arbete; till kassaförvaltare hade återvalts fröken *Thorborg Widebeck*.

Dagens program inleddes med en intressant diskussion om

Skälen för och emot ett obligatoriskt utbildningsår för kvinnor.

Ämnet inleddes av d:r *Karolina Widerström*, som med männens värnplikt som utgångspunkt framställde den frågan vad kvinnorna göra för att bringa sitt land motsvarande offer. Genom fysiologiska hinder är det omöjligt för kvinnan att fullgöra värnplikt av samma art som männens, och då det är ett kultursamhälles plikt att låta dess landvinningar komma det uppväxande släktet till godo, ansåg d:r *Widerström* det vara kvinnornas skyldighet att äga noggrann kännedom om vad det uppväxande släktet kan tarva av hygien samt god och närande föda. Talarinnan ansåg dock inte att kvinnornas utbildning i detta hänseende borde bli obligatorisk, utan självfallen, och att man borde bygga på frivillighetens grund. Skolorna, som blivit bildade efter manligt mönster, lämnade inte tillräcklig plats åt den praktiska färdigheten, men vi måste bereda tid och rum åt moderskapets uppgifter, och härtill borde staten lämna den erforderliga hjälpen. Vikten måste klargöras för kvinnorna, och de ha tillfälle att bygga vidare på de grundvalar, som redan finnas.

D:r *Alma Sundquist*, som skulle uppträda som opponent, fann, att d:r *Widerströms* åsikter i mycket sammanfölla med hennes egna, och hon var ense med den föregående talaren om huslighetens vikt och betydelse. Men hon fann många skäl emot att den skulle påläggas obligatoriskt. Bland dessa nämnde talarinnan de stora kostnader ett sådant kvinnoår skulle ådraga staten, och vilket hinder det i många fall skulle utgöra för de unga flickornas egentliga yrkesutbildning. D:r *Sundquist* var ense med d:r *Widerström* om att vi böra bygga vidare på de institutioner, som redan finnas, nämligen skolkök, husmodersskolor och demonstrationskurser. Vad barnavården beträffar, måste en mor naturligtvis lära att sköta sitt barn efter hygienens fordringar, men då hälso-statistiken i Sverige är ovanligt god, torde man inte kunna tillskriva hemmen så stora brister i detta hänseende. Det är egentligen spädbarnsdödligheten, som är oproportionerligt stor, men detta bottnar i andra sociala förhållanden och sammanhänger med de ensamstående mödrarnas ställning. Men kvinnorna behöva handledning i barnavård, och talarinnan betonade särskilt vikten av att denna meddelades av barnmorskorna, vilka behövde en bättre ställning och vidgad utbildning. Detta önskemål torde lämpligast komma till stånd genom motion i riksdagen. I sammanhang härmed hoppades också d:r *Sundquist* att undervisningen om människan och hennes funktioner skulle få en mera central plats i skolorna, då bildningsvärdet tränger djupare än om kunskapen endast meddelas i en praktisk kurs.

I diskussionen, som blev mycket livlig, gjorde sig många olika synpunkter gällande. Så framhölls, att barnavårdskurserna ha en genomgripande uppfostrande betydelse för den kvinnliga ungdomen och att dessa medel borde tillvaratagas. Intresset för den husliga utbildningen var mycket stort, men flertalet uttalade sig för de båda inledarnas åsikter, att man inte borde införa ett obligatoriskt kvinnoår, utan än så länge bygga vidare på redan fö-

Riks 2550

Allm. 6296

La fleuriste
Kgl. Hofblomsterhandel

Malmorgsgatan 6, Stockholm

Svea Växt

Landets förnämsta

MARGARIN

refintliga institutioner samt införa obligatorisk skolköksundervisning i alla skolor. Följande resolution antogs:

Betonande nödvändigheten av den sedan länge i rösträttskretsar debatterade speciala kvinnoutbildningen, vill centralstyrelsemötet uttala sig för att den genomföres åtminstone till en början på frivillighetens väg och i anslutning till de anordningar, som redan finnas. Centralstyrelsemötet vill vidare uttala som sin mening, att medborgarrätten är för oss kvinnor nödvändig även för att vi skola kunna tillfredsställande genomföra detta viktiga önskemål.

Vad kan L. K. P. R. göra för att befordra kvinnornas rösträttsfråga vid 1916 års landstingsval?

Denna för rösträtten så viktiga och brännande fråga inleddes av d:r *Gulli Petrini*, som erinrade om att Första kammaren alljämt är hindret för lösningen av de svenska kvinnornas rösträttsfråga och lämnade en del praktiska råd och anvisningar för landstingsvalen, som av centralstyrelsen godkändes.

Eftermiddagens förhandlingar.

Innan eftermiddagens möte öppnades, lämnades ordet till fru *Hilda Sachs*, som från Dansk Kvindesamfund genom fröken *Thora Daugaard* överlämnade en liten marskalkstav i rött och vitt, som burits under segertåget i Köpenhamn. Fru *Sachs* hoppades, att det inte skulle dröja alltför länge, innan Sveriges kvinnor tågade genom Stockholms gator med gula och blå marskalkstavar i sina händer och hennes ord hälsades med livligt bifall, varefter Landsföreningens ordförande frambar ett hjärtligt tack för den vackra gåvan.

L. K. P. R. och pressen.

Uppgifter om tidningen *Rösträtt för Kvinnor* lämnades av fru *Gurli Hertzman-Ericson*, som därefter betonade vikten av att rösträttsföreningarna alljämt lika nitiskt arbeta på tidningens spridning till allt vidare kretsar, så att den når de personer, som bäst äro i behov att omvändas. Fru *Hertzman-Ericson* frambar även ett hjärtligt tack till alla dem, som bistått tidningen, såväl med värdefulla artiklar som med intresse och nit. Tidningen har utkommit i en sammanlagd upplaga av 141,300 exemplar, och prenumerantantalet har med varje år ökat. I diskussionen uttryckte centralstyrelsemedlemmarna sin belåtenhet med tidningen, och mötet beslöt även utgivandet av ett extranummer till *Birgittadagen* den 7 oktober.

Av redogörelsen för artikelserien framgick att antalet abonnenter under året varit 20, varav 18 liberala tidningar, 1 moderat och 1 socialdemokratisk. Antalet privata abonnenter har fördubblats. Fru *Gerda Modén*, som själv var förhindrad att närvara, återvaldes till artikelseriens redaktör.

Med avseende på det internationella rösträttsorganet, *Jus Suffragii*, upp-

drogs åt V. U. att skaffa erforderliga artiklar. Då postbefordringen under det gångna året varit mycket svår, har tidningen inte på utsatt tid kunnat komma sina prenumeranter tillhanda, men för dem som intressera sig för det internationella rösträttsarbetet rekommenderade ordföranden varmt att prenumerera på tidningen, som innehåller många värdefulla artiklar och håller oss å jour med det arbete, som bedrivs i andra länder.

Åtgärder för F. K. P. R.

Den första av hithörande frågor om *Vad som kan göras för att motverka den pågående anti-rösträttsagitationen* inleddes av fru Ellen Hagen, som livligt opponerade sig mot den ensidiga manlighetens renässans, som för närvarande dominerar i Europa och som uppträder i samband med en bestämd reaktion i kvinnofrågan. Det ges många utslag av grovt kvinnoförakt, och talarinnan fruktade den på många håll framkastade tendensen, att kvinnan efter kriget skall tvingas att endast existera för sina funktioner som könsvarsel. Mot denna fara måste vi vara på vår vakt och hävda de etiska principerna. Även i Sverige har motståndet mot kvinnorösträtten i skilda trakter av landet gjort sig kännbart, och talarinnan uppmanade alla närvarande att se till, att rösträttsföreningarna ha ögonen öppna för detta motstånd och varhelst de märka agitation mot kvinnorösträtten, kraftigt motarbeta densamma.

Huru få till stånd planmässig organisation av agitationsarbetet på landsbygden?

Rörande denna för vår landsbygd så viktiga fråga gav fröken Maja Forsslund flera värdefulla uppslag, som länsförbunden borde tillvarata. Det var under namnsamlingens dagar, som fröken Forsslund haft känslan av att en mera planmässig organisation skulle lett till ett gynnsammare resultat. Örebro län är numera indelat i distrikt med platsombud i varje bygd. Platsombudet bör vara medlem i närmaste F. K. P. R. och har att på sin ort arbeta för rörelsen. En gång om året samlas platsombuden till möte. På detta sätt kan man sitt läns karta och känner dess möjligheter, och genom platsombuden kunna tryckalster, broschyrer, flygblad och affischer, som äro nödvändiga i agitationsarbetet, vinna spridning inom varje distrikt. Råd och anvisningar för landsbygdensarbete borde utdelas bland för saken intresserade, och landsortstidningarna förses med artiklar. På så sätt skulle vi få till stånd ett kvinnornas uppbåd över hela landet.

Fröken Maja Forsslund inledde även frågan om

Vad som kan göras för organiserandet av en rösträttsrörelsens ungdomsverksamhet.

Denna sak låg fröken Forsslund mycket varmt om hjärtat genom hennes arbete bland ungdomen i Kopparberg, och hon ansåg det vara av stor vikt att vinna de unga flickorna för rörelsen och arbeta på deras höjande i sedligt hänseende, innan de komma till fabriken, vilka ofta utöva ett mycket fördärvbringande inflytande på de ungas moral. Fröken Forsslund ansåg, att man borde bygga på flickornas självverksamhet med disciplin, och att F. K. P. R. och Vita bandet gemensamt skulle kunna samla ungdomen kring sina idéer.

Fröken Gerda Planting-Gyllenbåga framlade sina erfarenheter från arbetet i Huskvarna, där en kommitté blivit tillsatt av för saken intresserade. F. K. P. R:s sal uppläts varannan måndag åt de unga flickorna, och dessa aftnar anordnades populära föredrag samt förekom sång och uppläsning av flickorna själva, varför aftnarna mera fingo en prägel av samkväm. I diskussionen framhölls allmänt vikten av

PLATSSÖKANDE.

Bildad dam

i 30-årsaldern, kunnig i stenografi och maskinskrifning, något tyska och engelska samt enklare hushållsgöromål, önskar plats i Stockholm, helst hos ensam dam. Svar till denna tidnings exp. under märke »Steno».

att göra arbetet roligt och intresseväckande för de unga och härvidlag hade F. K. P. R. en stor mission att fylla.

Sedan mötet i en kortare diskussion framhöllit vikten av att de rösträttsintresserade arbetarkvinnorna ansluta sig till rösträttsorganisationen och fru Ellen Hagen framlagt en del synpunkter om bästa sättet att inkassera medlemsavgifterna, höll fröken Sigrid Kruse föredrag om

Orsaken varför Sverige i jämförelse med övriga nordiska länder är så efterblivit i fråga om kvinnans politiska rösträtt?

Fröken Kruse påpekade inledningsvis, att Sveriges kvinnor måste känna det förödmjukande att komma så långt efter sina nordiska systrar, då deras förhållanden i fråga om bildning och upplysning ställa sig ungefär lika. Visserligen ha vi här i Sverige mera kvinnoförakt att räkna med, men enligt fröken Kruses mening låg egentliga orsaken till motståndet i den vändning de politiska förhållandena tagit. Då kvinnornas rösträttsfråga först kom upp, rådde inte så skarpa partimotsättningar som nu, och det var synd att inte kvinnorna kommo med den gång männens rösträtt vann sin lösning. De proportionella valen ha tillspetsat kampen mellan partierna, och numera hör man aldrig personer framlägga personligt färgade åsikter, som inte stå under kontroll av partiet. Vid valtider är det endast fråga om det ena eller andra partiet skall vinna eller förlora, och valmännen väjda till männens primitivaste instinkter, när de motarbeta kvinnornas rösträttsfråga. Även i Sverige ha rösträttskvinnorna farliga motståndare i spritintressena, ty det är känt, att kvinnorna här äro sakkunniga. Orsakerna till vår efterblivenhet i fråga om medborgarrätt sammanfattade fröken Kruse sålunda: att högern inte är för riksdricksförbud, att den fruktar en ökning av de socialdemokratiska väljarna, och att vårt land aldrig stått inför ett verkligt demokratiskt genombrott.

Fru Augusta Widebeck sände centralstyrelsemötet en livligt uppskattad, humoristisk skrivelse om

Förslag angående L. K. P. R:s arkiv, som upplästes av fru Boheman och vari framhölls önskvärdheten av, att allt som rör rösträtten i form av brev, meddelanden och broschyrer bevarades till eftervärlden och samlades i L. K. P. R:s arkiv. Förslaget mottogs av centralstyrelsemötet med stort bifall.

Sista punkten på föredragslistan utgjordes av d:r Gulli Petrinis föredrag om

Den 40-gradiga skalan och kvinnorösträtten.

Talarinnan påpekade först det sakförhållandet, att det inte är samma skala, som gäller på land och i stad. I en landskommun fordras 14,000 fyrk, men i en stad endast 11,000 för att komma upp till 40 röster. Förr i världen rådde den principen, att det var egendomen, som röstade, utan någon som helst begränsning och detta ledde på sina håll till kommunalt envælde, när godsägarna och bönderna behärskade jorden. Bolagen voro första orsaken till en ändring i dessa förhållanden, ty bolagen slog under sig så mycket egendom, att de röstade omkull alla andra, och detta ville inte bönderna finna sig i. På landsbygden skedde begränsningen dock inte förrän år 1900, och år 1907 genomförde Första kammaren den 40-gradiga skalan, som inte har sitt motstycke i något annat land. D:r Petrinis påvisade därefter, hur den

Söders "English School"

Tjärhovsgatan 5. Allm. Tel. Söder 62 86.

Engelska lektioner o. översättningar.
ANNIE I. SCOTT.

En nyårsvaka.

En vacker och djup tanke förverkligades med den högtidlighet, som Fredrika-Bremer-Förbundet anordnat på nyårsaftonen i Musikaliska Akademien till firandet av femtioårsdagen av Fredrika Bremers död. Den stora salen, vars estrad var festligt prydd, fylldes vid 1/2 11-slaget av en förväntansfull samling, till största delen bestående av kvinnor.

I några hälsningsord av fru Agda Montelius berördes, hur mitt i en stormig tid vi icke kunna underlåta att minnas dem, som äro oss dyrbara och påmintes om Fredrika Bremers arbete för de tillbakasatta och förtryckta, om hennes orubbliga tro på uppfyllelsen av många mål, som ännu ej uppnåts, samt mindes om hennes märkliga, under Krimkriget framställda förslag om ett fredsförbund mellan alla jordens kvinnor. Härefter upplästes hälsningstelegram från Dansk Kvindesamfund och Danske Kvinders Nationalraad.

En minnesbild av Fredrika Bremer, tecknad av Lotten Dahlgren, upplästes av fröken Ida von Plomgren, hovsångerskan fru Signe Rappe sjöng en aria ur Viktor Rydbergs kantat av Josephson samt sänger av Geijer, och Fredrika Bremers dikt "Offerflamman", satt i musik av fru Alice Tegnér, utfördes av fru Rappe och konsertmästare Wilhelmi, varjämte en barytonsångare föredrog sänger av Josephson och Schubert.

En gripande och storslagen prägel förländes åt minnesfesten av den på samma gång ståtliga och djupt intimt kända dikten "Midnattsvakan", författad för högtidligheten av d:r Lydia Wahlström och framsgd av Maria Schildknecht. Recitationens höga och sköna konst — som långt ifrån behärskas av alla, som kunna åstadkomma lyckade scenskapelser utan synes fordra ett mera av intelligens och personlighet — kan ej få fullare och ädlare uttryck än hos denna framstående skådespelerska.

Hela festen, för vars anordnande alla närvarande syntes erkännas, bar en högtidligt anslående prägel. H. S.

satts i samband med kvinnorösträtten av bl. a. professor Thyrén och att, om den komme bort, kvinnorna skulle få mera inflytande i kommun och lands ting. En sänkning av skalan skulle också medföra en utjämning mellan partierna, vilket talarinnan genom statistiska tabeller påvisade.

Efter d:r Petrinis föredrag avslutades mötet, i det ordföranden tackade för gott samarbete och uttalade den förhoppningen, att mötet skulle lämna rik behållning och bära frukt i föreningarnas arbete, varjämte hon uttalade mötets tack till sekreterare och övriga funktionärer samt till fröken Whitlock, som godhetsfullt ställt sin vackra skollokal till mötets förfogande. En ny landvinning, ett nytt tillskott i kraft hade tillkommit under mötet genom bildandet av Västmanlands länsförbund.

Fru Frigga Carlberg frambar de närvarandes tack till ordföranden och V. U. Hon ansåg, att mötet gett ovanligt mycket av nya tankar och kraftiga uttalanden, varför hon nästan ville betrakta detta 13:de centralstyrelsemöte som en rösträttsrörelsens renässans.

Telegram anlände under de båda dagarnas lopp från Jämtlands länsförbund, fru Kristina Borg, fru Caroline Benedicks-Bruce och fröken Ottilia Marin.

Centralstyrelsemötet avsände telegrafiskt "en saknadens och tacksamhets hälsning" till dess första hedersledamots make d:r Edvin Österberg, som i ett svarstelegram uttalade sina "bästa välönskningar för snart uppnående av det mål, som låg min hustru så varmt om hjärtat".

JACOBSONS VÄLKÄNDA TAPISSERI-AFFÄR

24 B Greffuregatan, vid Tattersall. 10 % RABATT — I VAROR — FRITT VAL.

Reformliv Nr 1958

Grå eller vitt prima satin. 6.50.

Tvättbart, emedan alla fjädrar m. lätthet kunna borttagas.

Till landsorten mot postförskott + porto.

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR

Riks 1726. Drottninggatan 57 Allm. 1410. STOCKHOLM

Skånska Handskmagasinet

Etablerad 1819

42 JÄRNTORGGATAN 42

Allm. Tel. 141 63

Välsorterat lager av in- och utländska Handskar och Vanrar. Parfym- och herrekiperingsartiklar m. m. Medlemmar i F. K. P. R. erhålla rabatt.

G. NYSTRÖMS MODESALONG

Drottninggatan 58, Stockholm

Allm. Tel. 14925.

Rikstel. Norr 19.

Göteborgs Transportbyrå

Etabl. 1900
Telefon 4730

ÖSTRA HAMNGATAN 8
Intill Lilla Bommen.

Transporter - Budsändningar - Flyttningar - Gods-magasiner - Specialitet: Pianotransporter o. förpackningar.

Uthyr elektr. dammsugaren »VAMPA»

Mer och mer

övertygas den ärade allmänheten om att YVY-TVÄLEN är den förnämsta bland tvålar.

YVY-TVÄLEN säljes i varje välsorterad parfym- och herrekiperingsaffär.

Österlin & Ulrikssons Kem.-Tekn. Fabrik YSTAD.

Finnes i alla större Blomster- och Färg & kem. affärer till 75. 40 och 25 öre pr burk. Om så icke är fallet, sändes godnigen direkt från fabriken mot postförskott + porto.

Analys och bruksanv. medföljer hvarje burk.

Rosendahl Fabriker, Carlshamn Rikstelefon 80.